

Valtuutettu Jan Lindströmin ym. valtuustoaloite väestönsuojien tarpeesta ja tarjonnasta

Kaupunginvaltuusto 10.10.2022 § 89

Valtuutettu Jan Lindström luki ja jätti seuraavan 15 valtuutetun allekirjoittaman valtuustoaloitteen:

” Monet naantalilaiset ovat huolestuneita ja epätietoisia mahdollisuudesta päästä kunnolliseen väestönsuojaan, mikäli esimerkiksi ydinonnettomuus tai - laskeuma uhkasi meitä.

Me allekirjoittaneet ehdotamme, että Naantalin kaupunki selvittää yhdessä muiden viranomaisten kanssa väestönsuojatarjonnan ja tarpeen Naantalissa ja tiedottaa naantalilaisille heitä lähimmästä suojasta.”

Päätös Valtuustoaloite merkittiin vastaanotetuksi.

Kaupunginhallitus 24.10.2022 § 300

Esittelijä Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus Kaupunginhallitus lähettää valtuustoaloitteen teknisten palvelujen valmisteltavaksi. Aloitteen vastuuvastavalmistelijaksi nimetään tekninen johtaja Reima Ojala.

Valtuustoaloitteen käsittelyprosessi saa kestää korkeintaan yhden vuoden aloitteen jättämisestä lukien.

Päätös Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Tekninen lautakunta 18.01.2023 § 147
1080/00.01.02.03/2022

Valmistelija Tekninen johtaja Reima Ojala 29.12.2022

Väestönsuojelusta säädetään pelastuslaissa (379/2011). Pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvien valmisteluin:

1) huolehtimalla väestönsuojelutehtävien edellyttämästä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnista;

- 2) kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä sekä muuta henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin;
- 3) huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta;
- 4) varautumalla valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettuun väestön siirtämiseen; sekä
- 5) huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia, pysyvästi työskenteleviä tai muutoin oleskeleviä henkilöitä varten. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 176 §:ssä tarkoitettua tilapäistä rakennusta tai muuta määräajan paikallaan pysytettävää rakennusta eikä muuta sellaista rakennusta, jonka väestönsuojan rakennuskustannukset olisivat erityisen korkeat suhteessa koko rakennuksen rakentamiskustannuksiin.

Väestönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jos sen kerrosala on vähintään 1 200 neliometriä ja siinä asutaan tai työskennellään tai oleskellaan muutoin pysyvästi. Teollisuus-, tuotanto-, varasto- ja kokoontumisrakennusta varten väestönsuoja on edellä tässä momentissa säädetystä poiketen rakennettava, jos rakennuksen tai rakennusryhmän kerrosala on vähintään 1 500 neliometriä. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos tontilla tai rakennuspaikalla tai yhteisessä väestönsuojassa on ennestään tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädetty määrä vaatimukset täyttäviä suojapaikkoja.

Samalla tontilla tai rakennuspaikalla jo olevia rakennuksia, joita varten on väestönsuoja, ei oteta huomioon uudisrakennuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta määrättäessä eikä myöskään rakennuksia, joiden osittaisesta loppukatselmuksesta on kulunut yli viisi vuotta ennen rakennuslupahakemuksen vireille tuloa.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi pelastusviranomaista kuultuaan sallia rakennettavaksi kahta tai useampaa rakennusta varten yhteisen väestönsuojan, jos se rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta. Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi sallia yhteisen väestönsuojan rakennettavaksi myöhemminkin kuin viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

Väestönsuojan käyttöönotosta ilmoitetaan viranomaismääräyksenä, jonka jälkeen väestönsuojan käyttökuntoon laittamiselle on 72 tuntia aikaa. Käyttöönoton tekee väestönsuojan hoitaja. Väestönsuojalle on oltava nimetty ja koulutettu hoitaja, joka vastaa mm. väestönsuojan kunnossapidosta ja käyttökuntoon saattamisesta. Väestönsuojan hoitaja voi olla esim. kunnossapidon henkilö, mutta olisi suositeltavaa, että väestönsuojan hoitaja olisi kiinteistössä asuva tai oleskelevä henkilö. Väestönsuojaan suojaudutaan vasta viranomaisen käskystä, käyttökuntoon laitton jälkeen. Ennen käyttökuntoon laittoa väestönsuoja ei

suojaa kuin rakenteidensa verran. Esimerkiksi ilmanvaihto ja suojan tiivistykset eivät ole automaattisesti toiminnassa.

Väestönsuoja löytyy useimmiten isompien taloyhtiöiden tai työpaikkojen yhteydestä ja ovat näiden kiinteistöjen asukkaiden tai työntekijöiden käytössä. Väestönsuojapaikkoja on myös julkisten tilojen yhteydessä, kuten kouluissa ja päiväkodeissa, joissa ne on tarkoitettu kiinteistön käyttäjien tarpeisiin. Yleensä väestönsuojat sijaitsevat kellarikerroksessa, maan tasolla tai ne ovat osa erillisiä rakennuksia esimerkiksi ulkovarastojen yhteydessä. Väestönsuojat on merkitty kansainvälisellä merkillä, joka on sininen kolmio oranssilla pohjalla. Pienemmissä taloyhtiöissä tai omakotitaloissa ei väestönsuojaa yleensä ole.

Varsinais-Suomessa ei ole yleisiä väestönsuojia. Koska tiloja on rajallisesti, niin poikkeusoloissa viranomaisten lisävaltuudet mahdollistaisivat mm. rakennusten haltuun ottamisen ja näiden rakennuksien väestönsuojien osoittamisen lähialueiden niille ihmisille, joiden talossa ei ole omaa väestönsuojaa. Mahdollisesti myös muitakin kuin varsinaisia väestönsuojia osoitettaisiin suojatiloiksi tavanomaisia asevaikutuksia vastaan. Lähtökohta on, että ihmisille osoitetaan väestönsuoja muutaman sadan metrin säteeltä. Vaihtoehtona on myös, että ilman väestönsuojaa olevat asukkaat evakuoidaan pois vaara-alueelta tilanteessa, jossa väestönsuojan käyttö olisi ajankohtaista. Alueen evakuoinnista ilmoitetaan viranomaisten toimesta. On mahdollista, että taloyhtiöllä/kiinteistöllä ei ole väestönsuojaa tai nimettyjä väestönsuojapaikkoja muissa kiinteistöissä. Jos asia on epäselvä, tieto väestönsuojasta tai -paikoista löytyy varmimmin kiinteistön pelastussuunnitelmasta tai isännöitsijältä.

Sisälle suojautuminen on yksi vaaratilanteiden toimintamalli, eikä sinänsä liity poikkeustilanteisiin tai sodan uhkaan. Sisälle suojautuminen voi tapahtua esimerkiksi myös kemikaalionnettomuuden tai lähistöllä olevan tulipalon johdosta. Tällöin ovet, ikkunat ja ilmanvaihtoaukot suljetaan sekä kaikki raot tiivistetään esimerkiksi tuorekelmulla tai ilmastointiteipillä. Jos kiinteistössä on koneellinen ilmanvaihto, se tulee sammuttaa. Sisälle suojautumisesta ilmoitetaan yleisellä vaaramerkillä ja/tai hätätiedotteella esimerkiksi television tai 112-sovelluksen kautta.

Väestönsuojan omistajan on varmistettava väestönsuojan koneiden ja laitteiden toimintakunnossa pysyminen sekä varusteiden kunto säännöllisellä kunnossapidolla valmistajan antamien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi joka kymmenes vuosi tulee tehdä suojan tiiveyskoe, jolloin testataan suojan käyttökunto todellisesti. Huolto- ja tarkastustoimenpiteet voi tehdä ammattitaitoinen kiinteistöhoitaja tai suojanhoitaja. Huolloissa ja tarkastuksissa havaitut puutteet ja viat tulee korjata.

Väestönsuoja-asioista riippumatta kuntalaisen yksi tärkeimmistä teoista varautumisessa on riittävän kotivaran pitäminen. Kotivara tuo turvaa myös pienemmissä häiriötilanteissa, esimerkiksi sähkökatkoksen tai sairastumisen yhteydessä. Kotiin olisi hyvä varata kolmen päivän varaksi riittävä määrä ruokaa, juotavaa / kannellisia astioita veden säilyttämiseen, lääkkeitä, käteistä rahaa ym. omassa arjessa tarpeellista. Olisi hyvä varautua esim. pitkiin sähkökatkoksiin, vedenjakelun häiriöihin tai maksuliikenteen häiriöihin. Kotivaraa hyödynnetään myös väestönsuojaan siirryttäessä, sillä asukkaiden on tuotava mukanaan mm. omat ruoat.

Suomeen ei kohdistu sellaista uhkaa, että määräyksiä väestönsuojien käyttöönottoon annettaisiin.

Kuntaliiton mukaan kuntien julkisten tietokantojen avoin data vaikuttaa olevan kiinnostuksen kohteena. Kuntaliitossa on kiinnitetty huomiota siihen, että tietokannoista on tänä vuonna tehty runsaasti kuntien infrastruktuuria koskevia hakuja. Samantyyppistä verkon yli tapahtuvaa tietojen kalastelua on havaittu syksyllä Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Kuntaliiton mukaan kunnissa on tiedostettava, että muuttunut turvallisuustilanne vaikuttaa siihen, mitä tietoja kannattaa jakaa. Lainsäädännön edellyttämät julkiset tiedot on annettava, mutta kaikkea ei tarvitse laittaa internettiin. Kunnissa ja Kuntaliitossa tulee arvioida, mitä tietoa julkisiin tietokantoihin laitetaan.

Yhteenvetona voidaan todeta, että:

- Väestönsuojelusta vastaa pelastuslain mukaan pelastustoimi.
- Väestönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jos sen kerrosala on vähintään 1 200 neliömetriä ja siinä asutaan tai työskennellään tai oleskellaan muutoin pysyvästi. Teollisuus-, tuotanto-, varasto- ja kokoontumisrakennusta varten väestönsuoja on edellä tässä momentissa säädetystä poiketen rakennettava, jos rakennuksen tai rakennusryhmän kerrosala on vähintään 1 500 neliömetriä.
- Pienemmissä taloyhtiöissä tai omakotitaloissa ei väestönsuojaa yleensä ole.
- Varsinais-Suomessa ei ole yleisiä väestönsuojia.
- Tieto väestönsuojasta tai -paikoista löytyy varmimmin kiinteistön pelastussuunnitelmasta tai isännöitsijältä.
- Väestönsuojatietoja ei varsinkaan nykyisessä turvallisuustilanteessa ole syytä jakaa julkisesti.
- Väestönsuojien käyttöönotosta ilmoitetaan viranomaismääräyksenä, jonka jälkeen väestönsuojan käyttökuntoon laittamiselle on 72 tuntia aikaa. Käyttöönoton tekee väestönsuojan hoitaja.
- Ilman väestönsuojaa olevat asukkaat evakuoidaan pois vaara-alueelta tilanteessa, jossa väestönsuojan käyttö olisi ajankohtaista. Alueen evakuoinnista ilmoitetaan viranomaisten toimesta.

Esittelijä

Tekninen johtaja

Päätösehdotus

Tekninen lautakunta antaa kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle selostusosan mukaisen vastauksen valtuutettu Jan Lindströmin ym. valtuustoaloitteeseen väestönsuojien tarpeesta ja tarjonnasta ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös

Teknisen johtajan päätösehdotus hyväksyttiin.